

انتشارات گروه انتشارات
سازمان چاپ و نشر

چکیده تاریخ فرهنگ و ادب یزد در عصر قاجار

پژوهش و نگارش: حسین مسرت

www.ketab.ir

سرشناسه	مسترت، حسین، ۱۳۳۹-:
عنوان و نام پدیدآور	چکیده تاریخ فرهنگ و ادب یزد در عصر قاجار / پژوهش و نگارش حسین مسترت.
مشخصات نشر	تهران: یزدا، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۴۸ ص.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۱۶۵-۷۳۹-۹
وضعیت فهرست‌نویسی	فیبیا
یادداشت	کتابنامه: ص ۱۳۱.
موضوع	ادبیات فارسی — ایران — یزد — تاریخ و نقد
موضوع	Persian literature — Iran — Yazd — History and criticism
موضوع	ایران — تاریخ — قاجاریان، ۱۱۹۳ - ۱۳۴۴ ق.
موضوع	Iran — History — Qajars، ۱۷۷۹ - ۱۹۲۵
رده‌بندی کنگره	PIR۸۸۲۱:
رده‌بندی دیویی	۸۸۰/۹
شماره کتابشناسی ملی	۵۹۶۵۷۰۲:

چکیدهٔ تاریخ فرهنگ و ادب یزد در عصر قاجار

پژوهش و نگارش: حسین مسترت
واژه چین: مینا مسترت

ناشر: یزدا / چاپ اول: ۱۳۹۸ / قطع: رقعی / تعداد صفحات: ۱۴۸ صفحه /
آماده‌سازی قبل از چاپ: ماهنامه‌ی تفکر معماری و هنر شنید: قاسم حسینی /
چاپ و صحافی: یزدا / شمارگان: ۱۰۰ نسخه / قیمت: ۴۰۰۰ تومان /

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۶۵-۷۳۹-۹

ISBN: 978-600-165-739-9

نشر یزدا و گروه نشریات

دفتر نشر و نمایشگاه دائمی: تهران، سیدخندان، خیابان ارسباران، کوچه‌ی ستاری، شماره‌ی ۲۲
ساختمان یزدا دورنگار: ۲۲۸۸۵۶۵۱ (۰۲۱) تلفن: ۲۲۸۸۵۶۴۷-۵۰ (۰۲۱)

توجه: به موجب قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان مصوب ۱۳۴۸/۱۰/۱۱ و همچنین قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی مصوب سال ۱۳۵۰ تمام حقوق این اثر به هر نحو برای نشر یزدا محفوظ است. نشر و پخش تمام یا قسمتی از این کتاب بدون اجازه از ناشر، باعث پیگرد قانونی خواهد شد.

خرید آنلاین: www.yazdamarket.com

<https://www.instagram.com/yazdamarket/>

اینستاگرام:

فهرست

۷	دیباچه
۹	اشاره‌های گذرا به تاریخ ایران در نیمه نخست عصر قاجار (۱۲۶۴-۱۲۱۰ و)
۱۷	بررسی تاریخ اجتماعی یزد در عصر قاجار از آغاز تا پایان دوره ناصری (۱۱۹۱-۱۳۱۴ق)
۱۷	الف) سیاسی
۱۸	یزد در عصر قاجار
۱۸	الف/۱- دوره آغا محمدخان قاجار (۱۲۱۱-۱۱۹۱ق)
۱۹	الف/۲- دوره فتحعلی شاه قاجار (۱۲۵۰-۱۲۱۱ق)
۳۱	الف/۳- دوره محمد شاه قاجار (۱۲۶۴-۱۲۵۰)
۳۷	الف/۴- دوره ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴-۱۳۱۴ق)
۴۲	یزد در نهضت تنباکو
۴۲	امتیاز تنباکو
۴۳	زمینه‌های قیام مردم یزد
۴۵	وضعیت اجتماعی و اقتصادی مردم یزد
۴۷	بیکار پیروز تنباکو
۵۰	برخی از جنبه‌های مهم این رویداد تاریخی
۵۱	ب) اجتماعی
۵۱	ستم حکام

- ۵۲..... مالیات‌های سنگین
- ۵۵..... وبای همه‌گیر
- ۵۵..... قحطی

۵۷..... ادبیات ایران در عصر قاجار

- ۵۷..... الف: شعر
- ۶۴..... ب: نثر

۶۹..... تاریخ ادب و فرهنگ یزد در عصر قاجار (۱۳۴۳ - ۱۲۱۰ ق.)

- ۶۹..... الف - مدارس
- ۷۴..... ب - ادبیات
- ۷۴..... ب/۱ آثار منثور و منظوم
- ۸۶..... ب/۲ شعر ایران یزد در عصر قاجار (۱۳۴۳ - ۱۲۰۱ ق.)
- ۹۳..... ب/۳ نویسندگان یزد در عصر قاجار
- ۱۰۰..... دیگر آثار و مسائل ادبی یزد
- ۱۰۲..... ب/۴ رویدادهای فرهنگی یزد در عصر قاجار (۱۳۰۰-۱۲۰۰ ق.)

۱۱۵..... تاریخچه تذکرها و شبه تذکرها یزد در عصر قاجار

- ۱۱۵..... پیش درآمد
- ۱۱۶..... تاریخچه تذکرها و شبه تذکرها یزد

۱۲۵..... پیشینه کتابخانه‌های یزد در عصر قاجار

- ۱۲۵..... پیش درآمد
- ۱۲۶..... کتاب و کتابخانه در ایران
- ۱۲۷..... کتابخانه‌های یزد در دوره قاجار
- ۱۲۹..... مدارس جدید یزد

۱۳۱..... کتابنامه

۱۳۹..... فهرست گزیده آثار نویسندگان درباره یزد و یزدی‌ها

دیباچه

دیار کهن و تاریخی یزد به رغم نور بودن از پایتخت‌های ایران در ادوار گذشته، دارای فرهنگی غنی و ریشه‌دار است. وجود ده‌ها مدرسه علمی و دینی از سده هفتم قمری تا دوره قاجار گویای وجود مراکز علمی و فرهنگی در این دیار است. زمانی که که شهرهای کمی در ایران کتابخانه داشتند، تمامی مدارس علمیه یزد کتابخانه داشتند؛ چنانکه به قول مستوفی بافقی، صاحب کتاب جامع مفیدی، مدرسه رکنيه که ام‌البقاع مدارس یزد بود دارای رصدخانه، وقت الساعه، بیت الادویه و دارالشفاء بود، در کنار خود دارالکتبی (سازمان) با سه هزار جلد کتاب داشت.

هم از اینروست که می‌بینیم صدها عنوان کتاب در زمینه‌های گوناگون دانش بشری در این دیار و در مدارس آن و در دارالترجمه مدرسه شاهزاده مستوفی میرزا نوشته می‌شود؛ و اکنون به رغم گذشت سال‌ها شمار زیادی از این آثار خستنی نه تنها در کتابخانه‌های یزد مانند: وزیری، سریزدی، دستمالچی، کاظمینی و مدرسه خان برجای مانده است؛ که برخی از آنها راهی به کتابخانه‌های بزرگ خطی ایران مانند: آستان قدس رضوی، آیت الله مرعشی نجفی، دانشگاه تهران، مجلس شورای اسلامی، ملی و غیره گشته است.

در این دفتر خواننده با نام نویسندگان و شاعران یزدی و آثارشان آشنا می‌شود و می‌بیند که چندین تذکره شعرای یزد مانند: میکده، شبستان، تذکره السلسله

و غیره نوشته شده که خود گویای تاریخ ادبیات یزد در عصر قاجار است. این دفتر دربردارنده تاریخ ادب و فرهنگ یزد از سال ۱۲۱۰ ق تا ۱۳۴۳ ق است. هرچند تاریخ مطبوعات یزد در عصر قاجار و مشروطه هم می‌توانست در این کتاب جای گیرد، اما چون آن مبحث در کتاب مستقلی در دست تدوین است از ذکر آن خوداری شد. نگارنده وظیفه خود می‌داند که از چند تن به نیکی یاد کند: نخست؛ دکتر یدالله جلالی پندری که در کلیه مراحل تحقیق، راهنمای نگارنده بودند.

دوم؛ آقای محمدحسین دهقان طرزجانی، مدیر نشر یزدا که پذیرای چاپ آن در سلسله انتشارات خود شدند. سوم؛ سران و کارمندان بخش نسخ خطی کتابخانه‌های: تهران، قم، مشهد و یزد که روی نسخه‌های خطی را در اختیار نگارنده گذاشتند. چهارم؛ دختر میا که کتاب را واژه‌چینی کرد و آقای قاسم حسنی که آن را به زیبایی آراست. امید که خوانندگانش با نیت‌های خود نگارنده را در دسترسی به کتابی جامع یاور باشند. امید می‌رود: ادبای فره‌گدوست به تکمیل این بخش از تاریخ یزد نگارنده را یاور باشند، زیرا گفته‌اند: ما بدان مقصد عالی نتوانیم رسید مگر پیش نهد لطف شما گامی چند

حسین مسرت

یزد - آذر ۱۳۹۸

hmasarra@yahoo.com